

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедри музикознавства та музичної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 01 » _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Музична педагогіка та музична психологія вищої школи

для студентів

спеціальності 025 Музичне мистецтво

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 025.00.01 Музичне мистецтво

Київ – 2021

Розробники:

Олексюк Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти

Викладачі:

Олексюк Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри музикознавства та музичної освіти
Протокол від 30 серпня 2021 р. № 12
Завідувач кафедри _____ Ольга ОЛЕКСЮК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми 025.00.01 Музичне мистецтво
_____.____. 20__ р.
Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) _____ Ольга ОЛЕКСЮК

Робочу програму перевірено
_____.____. 20__ р.
Заступник директора/декана _____ Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «____»____ 20__ р., протокол № ____
на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «____»____ 20__ р., протокол № ____
на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «____»____ 20__ р., протокол № ____
на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «____»____ 20__ р., протокол № ____

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедри музикознавства та музичної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

_____ Олексій ЖИЛЬЦОВ
« _____ » _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Музична педагогіка та музична психологія вищої школи

для студентів

спеціальності 025 Музичне мистецтво

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 025.00.01 Музичне мистецтво

Київ – 2021

Розробники:

Олексюк Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти

Викладачі:

Олексюк Ольга Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та музичної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри музикознавства та музичної освіти

Протокол від 30 серпня 2021 р. № 12

Завідувач кафедри _____ Ольга ОЛЕКСЮК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми 025.00.01 Музичне мистецтво

____. ____ . 20__ р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) _____ Ольга ОЛЕКСЮК

Робочу програму перевірено

____. ____ . 20__ р.

Заступник директора/декана _____ Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4
3. Результати навчання за дисципліною.....	4
4. Структура навчальної дисципліни.....	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Контроль навчальних досягнень.....	12
6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.....	12
6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.....	12
6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання...	16
6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання	17
6.5. Шкала відповідності оцінок.....	18
7. Навчально-методична картка дисципліни.....	19
8. Рекомендовані джерела.....	20

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Музична педагогіка та музична психологія вищої школи		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	5	
Семестр	9	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	32	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	50	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – психолого-педагогічне забезпечення професійної підготовки магістрів у закладах вищої мистецької освіти.

Завдання курсу:

1. Обґрунтування теоретико-методологічних засад музичної педагогіки та музичної психології у вищій школі.
2. Виховання магістранта як творчої особистості, здатної до успішної самореалізації.
3. Формування у магістрів умінь організації освітнього процесу у вищій школі.
4. Становлення і систематизація психологічних знань магістрантів про ефективність організації освітнього процесу у вищій мистецькій освіті.
5. Вивчення психології творчого процесу у музично-виконавському мистецтві.
6. Формування професійного мислення магістрантів у процесі психотерапевтичної діяльності.

3. Результати навчання за дисципліною

Вивчення дисципліни передбачає формування компетентностей, таких, як:

Загальні:

- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

- здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до міжособистісної взаємодії;
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- здатність працювати автономно;

Спеціальні (фахові):

- здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / педагогічній діяльності;
- здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації;
- здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти;

3. Програмні результати навчання за дисципліною «Музична педагогіка та музична психологія вищої школи»:

- вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію;
- володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій;
- володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом;
- здійснювати викладання гри на інструменті/методики музичної освіти з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача;
- приймати ефективні рішення в галузі культури і мистецтва, аналізувати альтернативи та оцінювати ризики.

3. Структура навчальної дисципліни
«Музична педагогіка та музична психологія вищої школи»

Тематичний план для денної форми навчання

№ п/ п	Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт		
			Аудиторна:		Самостійна робота
			Лекції	Практичні заняття	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I «МУЗИЧНА ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»					
1.1.	Сутність музичної педагогіки вищої школи та її основні категорії. Зміст музично-педагогічного процесу у вищій школі.	12	2		10
1.2.	Основні підходи та принципи музичної педагогіки вищої школи.	14	2	2	10
1.3.	Форми, методи та засоби організації музично-педагогічного процесу у вищій школі.	14	2	2	10
1.4.	Викладач та студент у колективному осягненні світу музично-педагогічних цінностей. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін	16	4	2	10
	Модульний контроль	4			
Разом		60	10	6	40
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II «МУЗИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»					
2.1.	Музична психологія: етапи становлення. Психологічна характеристика особистості музиканта	6	2	2	2
2.2.	Індивідуально-психологічні особливості та пізнавальні процеси діяльності музиканта	6	4		2
2.3.	Психологія творчого процесу в музично-виконавському мистецтві	6	4		2
2.4.	Музична психотерапія: дослідження і досвід	8	2	2	4
	Модульний контроль	4			
Разом		30	12	4	10
Підготовка та проходження контрольних заходів - екзамен		30			
Усього		120	22	10	50

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I МУЗИЧНА ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Лекція 1

Тема 1. Сутність музичної педагогіки вищої школи та її основні категорії. Зміст музично-педагогічного процесу у вищій школі

Музична педагогіка вищої школи – це галузь педагогіки, що вивчає закономірності освіти/самоосвіти, навчання, виховання/самовиховання і розвитку/саморозвитку студентів/слухачів, а також їх наукову і професійну підготовку відповідно до вимог суспільства і держави у закладах вищої мистецької освіти.

Предмет музичної педагогіки вищої школи охоплює: заклад вищої освіти як педагогічну систему, функціонування та ефективність *освітнього процесу* закладу; особистість *науково-педагогічного працівника*; педагогічну діяльність науково-педагогічних працівників, їх *професійно-педагогічну підготовку*; педагогічні закономірності формування й розвитку особистості *студента/слухача*; педагогічні особливості *взаємодії* студентів і науково-педагогічних працівників у педагогічному процесі ЗВО; процес вищої освіти і *самоосвіти*; - навчання у ЗВО; *форми, методи і педагогічні технології* у ЗВО; виховання і *самовиховання* студентів; педагогічні аспекти *неперервної самостійної роботи студентів* під час навчання у ВНЗ та після його закінчення

Основні категорії музичної педагогіки вищої школи поділяють на три групи: методологічні, процесуальні та суттєві. *Методологічні категорії* – педагогічна теорія, педагогічна концепція, педагогічна ідея, педагогічна закономірність, педагогічний принцип. *Процесуальні категорії*: освіта і розвиток особистості/освітній процес. *Суттєві категорії*: мета, завдання і зміст виховання; професіограма спеціаліста, діяльність (викладача і студента); диференційований та індивідуальний підходи; прогнозування наслідків педагогічного впливу, планування навчальної роботи; форми, методи і засоби навчання і виховання; педагогічні технології навчання і виховання; управління освітнім процесом; самостійна робота студентів; науково-дослідна діяльність студентів; гуманізація і гуманітаризація ЗВО тощо.

Педагогічний процес вищої школи – це цілеспрямована, мотивована, доцільно організована та змістовно насичена система взаємодії суб'єктів та об'єктів освітнього процесу з метою професійної підготовки майбутніх фахівців.

Найважливішими *компонентами педагогічного процесу* є процеси навчання і виховання, що ведуть до професійного та особистісного формування та розвитку. Учасниками педагогічного процесу у вищій школі є: суб'єкти (викладачі); об'єкти (студенти). Між ними встановлюється суб'єкт-об'єктна взаємодія, яка при активізації початково-пізнавальної діяльності студентів взаємодія змінюється на суб'єкт-суб'єктну.

Викладання – діяльність викладача, спрямована на управління навчально-пізнавальною діяльністю студента на основі врахування об'єктивних і суб'єктивних закономірностей, принципів, методів, організаційних форм і засобів навчання. У процесі викладання перед студентами ставляться пізнавальні завдання, надаються нові знання, організовується самостійна робота із засвоєння, закріплення і застосування знань, проводиться перевірка якості знань, умінь та навичок.

Учіння – цілеспрямований процес хабітуалізації студентами знань, умінь і навичок, регламентований навчальними планами і програмами.

Структуру педагогічного процесу у ВНЗ складають процесуальні компоненти: мета; принципи; зміст; форми; методи.

Результатом функціонування педагогічного процесу у вищій школі як системи загалом є компетентності майбутнього фахівця та його готовність до виконання професійної діяльності.

Конструювання педагогічного процесу у вищій школі передбачає виокремлення та реалізацію основних його етапів: *підготовчий етап*, який передбачає: аналіз мети, змісту та наявних умов навчання; аналіз навчально-методичної літератури; вибір форм, методів навчання; планування педагогічного процесу (складання плану-конспекту заняття); розподіл часу на реалізацію запланованого; *основний етап*, що передбачає реалізацію запланованого, а саме: формулювання мети та завдань навчальної діяльності та сприйняття її студентами; використання запланованих форм, методів прийомів, засобів організації педагогічного процесу (викладання та учіння); здійснення різних заходів заохочення та контролю освітньої діяльності студентів; завершальний (аналітичний) етап, який передбачає: співставлення відповідності результатів і мети педагогічного процесу; аналіз суб'єктами та об'єктами педагогічного процесу його переваг та недоліків; контроль результатів професійної підготовки студентів; аналіз причин та факторів впливу на отримані результати.

Література основна: 1, 6, 8, 9

Література додаткова: 2, 6, 8

Лекція 2

Тема 2. Основні підходи та принципи музичної педагогіки вищої школи.

Потреба модернізації музичної освіти підпорядкована формуванню особистості, зорієнтованої на творчий саморозвиток, невід'ємний від надбань світової та вітчизняної музичної культури, із залученням авторських оригінальних навчальних проєктів, новітніх інформаційно-освітніх технологій тощо, які ґрунтуються на певних теоретико-методологічних принципах музичної освіти.

У сучасній педагогічній теорії та практиці виокремлюють такі основні принципи педагогічного процесу: *принцип суспільно-ціннісної цільової спрямованості педагогічного процесу* – відповідність вимогам сучасного суспільства, єдність з іншими природними та суспільними процесами; *принцип комплексності різних видів діяльності* – органічного зв'язку усіх можливих видів діяльності студента у вищому навчальному закладі та поза ним: навчально-пізнавальної, суспільно-політичної, трудової, спортивної, вільного спілкування, художньої, побутової діяльності; *принцип колективного характеру виховання та навчання* – передбачає використання всього позитивного потенціалу студентського колективу в інтересах особистості, яка розвивається; *принцип єдності вимог та поваги до особистості*, що передбачає гуманізм і довіру до студентів; *принцип поєднання педагогічного керівництва з організацією спільної діяльності*, а також із проявом самодіяльності, творчості та ініціативи студентів у навчанні та вихованні; *принцип естетизації студентського життя*, створення позитивного, емоційно комфортного середовища, розвиток художньо-естетичного смаку, пізнання краси навколишнього світу; *принцип урахування індивідуальних особливостей студента* у всьому педагогічному процесі та його підсистемах; *принцип свідомості, активності, самодіяльності, креативності студентів у педагогічному процесі*, що сприяє формуванню свідомих, активних, самостійних і творчих особистостей, запобігає виникненню формалізму, безініціативності, байдужості; *принцип наочності* передбачає розвиток аналітичного мислення, вміння досягати образного виявлення різноманітних технічних і суспільних проблем; *принцип науковості* передбачає формування та розвиток у студентів наукового світогляду, вироблення умінь і навичок наукового пошуку, засвоєння способів наукової організації праці; *принцип доступності* враховує рівень можливостей студентів та запобігає їхнім інтелектуальним, фізичним, психологічним та моральним перевантаженням; *принцип цілеспрямованості* педагогічного процесу сприяє цільовій спрямованості змісту, організації навчання та виховання, формування цілісного наукового світогляду, емоційно-вольової сфери, національної свідомості та норм поведінки студента.

Література основна: 1, 6, 8, 9

Література додаткова: 2, 6, 8

Лекція 3

Тема 3. *Форми, методи та засоби організації музично-педагогічного процесу у вищій школі*

Залежно від мети форми організації освітнього процесу у вищій школі класифікують на: *форми навчального процесу* (лекції, практичні, семінарські, лабораторні, лабораторно-практичні заняття; самостійна робота студентів; експедиції, екскурсії, навчальні конференції; консультації; індивідуальні заняття; навчальна виробнича (педагогічна) практика; курсові, дипломні, магістерські роботи); *форми контролю, оцінювання та обліку знань, умінь і навичок студентів* (колоквіуми, заліки, іспити, захист курсових, дипломних і магістерських робіт); *форми організації науково-дослідної роботи студентів* (науково-дослідні гуртки, проблемні групи, об'єднання, школи, студентські наукові товариства). Методи та засоби організації музично-педагогічного процесу у вищій школі поділяються: *за джерелами передачі й характером сприйняття інформації* (Е. Галант, С. Петровський): словесні, наочні, практичні; *за характером пізнавальної діяльності* (І. Лернер, М. Скаткін): пояснювально-ілюстративні, репродуктивні; проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі; *на основі внутрішнього логічного шляху засвоєння знань*: індуктивний, дедуктивний, традуктивний; аналітичний, синтетичний, порівняння, узагальнення, конкретизації.

Література основна: 1, 6, 8, 9

Література додаткова: 2, 6, 8

Лекція 4

Тема 4. *Викладач та студент в колективному осягненні світу музично-педагогічних цінностей. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін*

Викладач та студент в музично-педагогічній освіті стають на складний шлях пізнання та самопізнання через мистецтво. Викладач та студент як колективний суб'єкт пізнання працюють в атмосфері цієї особливої «духовної реальності» там, де підґрунтям слугує система аксіологічних принципів. Здатність особистості до самотворення через художню діяльність – одна із найважливіших аспектів мистецтва. Викладач в музично-педагогічній освіті, звертається, одночасно, і до світу музики як носія музичних істин та цінностей, і до особистості студента як найвищої цінності, неперервно збагачується сам, набуваючи водночас новий стимул для яскравої творчої діяльності.

Формування ціннісних орієнтацій тісно взаємопов'язані з визначенням подальших цілей особистості, встановлених у зв'язку з визначенням домінуючих потреб. Ціннісні домінанти можуть зміщуватись не тільки на різних етапах орієнтації, але і на різних «спіральных» комплексах. Принцип ціннісної взаємодії між музикою як носієм цінності (об'єктом пізнання) та викладачем та студентом (колективним суб'єктом пізнання) є найважливішою умовою ціннісного становлення особистості в музично-педагогічному процесі.

Формування висококваліфікованого фахівця в сучасних умовах неможливе без залучення студентів до самостійної роботи, яка характеризується як цілеспрямована сукупність суб'єктних дій студента під керівництвом викладача на основі використання засобів супроводу навчального процесу. Самостійність як інтегральна якість особистості визначає її можливості здійснювати самостійну роботу на основі формування якостей рефлексивного керування.

Самостійна робота як домінуючий вид навчальної діяльності студентів що дозволяє розглядати знання як об'єкт власної діяльності студента. Пізнавальна діяльність студентів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та активності, являється залученням суб'єкта до творчої діяльності.

З одного боку, самостійна робота як педагогічний засіб організації та управління самостійною діяльністю студента в навчальному процесі, з іншого боку, – специфічна форма навчально-наукового пізнання.

Педагогічна майстерність – сукупність якостей особистості, які забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності педагога.

Складовими професійної майстерності є професійні знання, педагогічна техніка, педагогічні здібності, педагогічна моральність, професійно значущі якості, зовнішня культура. *Професійні знання* є фундаментальною основою педагогічної майстерності і охоплюють три блоки навчальних дисциплін: психолого-педагогічні, фахові, соціально-гуманітарні. *Педагогічна техніка* передбачає наявність трьох груп умінь: здійснювати навчально-виховний процес, виховну роботу; взаємодіяти зі студентами, управляти ними в процесі різноманітної діяльності; управляти собою, своїм емоційним станом, мовленням, тілом, що виявляється у поведінці. Педагогічні вміння допомагають формуванню професійної позиції викладача, дають змогу отримати результат, адекватний цілям, задумам. До *педагогічних здібностей* належать комунікативність, креативність (творчість), рефлексія (аналіз власного психічного стану); перцептивні (здібності до сприйняття нового), інтелектуальні, організаторські. *Педагогічна моральність* передбачає гуманістичну спрямованість особистості викладача і охоплює його ціннісні орієнтації, ідеали, інтереси. Втілюється вона в педагогічній позиції викладача, у виборі конкретних завдань навчально-виховного процесу, впливає на взаємини зі студентами, визначає гуманістичну стратегію педагогічної діяльності. До *професійно значущих якостей* зараховують доброзичливість, об'єктивність, вимогливість, самостійність, самоконтроль, порядність, оптимізм, наявність педагогічних здібностей. Ці якості підвищують продуктивність та ефективність педагогічної діяльності. *Зовнішню культуру* викладача формують одяг, зачіска, макіяж, постава, мовлення, форми невербального спілкування тощо.

Розвиток педагогічної майстерності викладачів мистецтва виступає як спеціально організований процес освіти і самоосвіти викладачів мистецьких дисциплін з орієнтацією на розвиток емоційної та почуттєвої сфери особистості; розкриття творчого потенціалу; формування ціннісно-орієнтованої основи життєдіяльності та самовизначення позиції викладача-інтелігента.

Сутність, зміст і специфіка феномена педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін, музичного мистецтва та художньої культури зокрема, ґрунтуються на *естетичних та етичних засадах*, основою яких є, перш за все, етико-естетичний контекст вибору цінностей в системі міжособистісних стосунків учителя, викладача з учнями, студентами.

Література основна: 1, 6, 7, 8, 9

Література додаткова: 2, 6, 8

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II **МУЗИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

Лекція 5

Тема 5. Музична психологія: етапи становлення. Психологічна характеристика особистості музиканта

Галузь музичної психології є суміжною ланкою між сферою мистецтва та сферою науки про людину. Піфагор і його вчення про евритмію. Платон про музичні ритми і лади. Аристотель і його концепція катарсису. Музика древнього Китаю та Індії у суспільному житті. Розвиток музичної психології в Середньовіччі. XII-XIII століття – розвиток музичної психології у працях музикантів-філософів (Кіхер, Маттерсон, Кванц).

Г. Гемгольц і початок наукового підходу до музичної психології. Гештальтпсихологія і її вплив на розвиток музичної психології (Е. Курт, Г. Ревеш, А. Веллек). Внесок Б. Теплова, Е. Назайкінського, В. Медушевського, Г. Тарасова та Л. Бочкарьова в розвиток музичної психології.

Напрями музичної психології: психологія музично-виконавської діяльності, психологія музично-творчої діяльності, психологія музичного навчання і виховання, музична психотерапія.

Особливості особистості музиканта. Музична пам'ять як вияв музичної обдарованості (В. Моцарт, Ф. Ліст). Літературний талант та музична обдарованість (Ф. Ліст, Р. Шуман, Р. Вагнер). Процеслюбство і воля в досягненні мети (П. Чайковський, Ф. Шопен, Ф. Шаляпін).

Основна мотивація творчої праці в самому процесі творення. Музична обдарованість за Б. Тепловим. Основні компоненти музикальності. Тестування музичних здібностей за методикою Г. Вінга. Суспільне призначення музиканта.

Література основна: 2, 3, 7

Література додаткова: 3, 8

Лекція 6

Тема 6. Індивідуально-психологічні особливості та пізнавальні процеси діяльності музиканта

Схожість і різниця дитячої гри і гри музиканта. Синтетичний період навчання музики. Структура досвіду музичної діяльності (знання, способи діяльності і досвід їх здійснення, досвід емоційно-ціннісного відношення до світу). Оволодіння технікою гри. Роль самосвідомості для розвитку музиканта. Сформованість «Я-концепції».

Техніка ігрових рухів. Суть слухового і рухового методів в оволодінні технікою ігрових рухів (Г. Коган, М. Курбатов, К. Черні). Анатомо-фізіологічний підхід до техніки ігрових рухів і його послідовники. Теорія поетапного формування розумових дій П. Гальперіна.

Основні способи звуковидобування та їх особливості. Негативні наслідки м'язевих зажимів і способи їх подолання і зняття. Умови формування рухових навиків. Ідеомоторна підготовка ігрових рухів і способи її здійснення.

Увага. Зв'язок уваги з індивідуально-типологічними особливостями (інтроверсія і екстраверсія). Увага і контроль. Увага і діяльність музиканта-виконавця. Розвиток уваги.

Відчуття. Взаємодія відчуттів у двох основних процесах сенсубілізації і синестезії. Відчуття від обертонів (Г. Гельмгольц). Слухові відчуття (звуковисотний, мелодичний, гармонічний, поліфонічний, тембро-динамічний, фактурний, внутрішній слух). Музично-слухові уявлення. Метроритмічні відчуття. Рухові відчуття. Концепція М. Давидова.

Пам'ять. Основні види музичної пам'яті. Три основні процеси запам'ятовування тексту: смислове групування; виявлення смислових опорних пунктів і процеси співвідношення (В. Муцмахер). Запам'ятовування музичного тексту за формулою Й. Гофмана.

Мислення. Особливості різних видів музичного мислення (абстрактно-логічне, наочно-образне, наочно-дійове). Музичний образ як єдність трьох основ матеріальної, духовної і логічної. Логіка розвитку музичної думки (повторення і зіставлення, варіювання і чергування, просування, прогресуюче стиснення, компенсація). Розвиток музичного мислення в процесах сприймання, виконання і створення музики.

Уява. Зв'язок музичної уяви з життєвим досвідом. Особливості роботи уяви композитора, виконавця, слухача. Розвиток музичної уяви.

Здібності. Генетична схильність у вияві здібностей.

Темперамент і характер. Характеристики класичних типів темпераментів і визначальні музиканти. Низькокреативні і висококреативні типи. Класифікація К.Леонгарда. Особливості співвідношення психодинамічних особливостей темпераменту та характеру і вибір виду музичної діяльності. Тести Айзенка, Кеттела. Люшера, Тейлора.

Емоції. Взаємовідношення емоцій і почуттів. Причини виникнення різних емоцій. Емоції і стрес. Емоції в музиці. Моделювання емоцій.

Воля. Ознаки вольової поведінки. Воля і уява. Вольові якості особистості. Оптимальний концертний стан і методи оволодіння ним.

Література основна: 2, 3, 7

Література додаткова: 3, 4, 7

Лекція 7

Тема 7. Психологія творчого процесу в музично-виконавському мистецтві

Психологічні особливості готовності до інструментально-виконавської діяльності. Основні психологічні компоненти готовності до інструментально-виконавської діяльності: мотиваційно-вольовий, когнітивно-аналітичний, креативний, ціннісно-орієнтаційний, операційний. Психологічні особливості творчості виконавця. Три підходи в створенні художньою образу і його інтерпретації: суб'єктивний, об'єктивний і об'єднуючий.

Орієнтація свідомості на мету як психологічна передумова успіху в музично-виконавській творчості. Увага і концентрація думки як психологічний фундамент успішної роботи музиканта-виконавця. «Хвилювання–піднесення» і «хвилювання–паніка» (П. Якобсон, М.Давидов, Д.Юник).

Воля, бажання як запорука успіху в творчій роботі музиканта. Психологічні методи оволодіння оптимальним концертним станом.

Психологічні особливості групової діяльності. Колектив як вища форма організації групи. Метод Дж. Морено для вивчення міжособистісних відносин в групах. Методика референтометрії.

Психологічні особливості групової діяльності.

Література основна: 2, 3, 7

Література додаткова: 3, 4, 7

Лекція 8

Тема 8. Музична психотерапія: дослідження і досвід

Напрями розвитку музичної психотерапії. Арт-терапія. Теоретичні принципи музично-раціональної психотерапії. Рецептивна і активна музикотерапія. Онтопсихологічна музикотерапія. Вагнер і психоаналіз. Сприймання музики і активізація зорових образів і уявлень. Терапевтичний ефект звуку. Музично-психологічний масаж. Формули психологічної стійкості. Музично-медитативні вправи. Терапія співом.

Література основна: 2, 3, 7

Література додаткова: 3, 4, 7

ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І МУЗИЧНА ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Практичне заняття 1

Тема 2. Основні підходи та принципи музичної педагогіки вищої школи.

1. Колективне обговорення думок щодо висловлювань В.О. Сухомлинського «Педагогіка – наука для всіх» та А.С. Макаренка «Педагогіка – найскладніша наука».
2. Ознайомтесь з твердженням народної педагогіки про принципи навчання. Яким принципам навчання відповідає кожен вислів? Відповідь аргументуйте.
 - Тоді учи, як упоперек на лавці лежить, а як поздовж, то тоді його вже трудно вчити.
 - Чого Івась не навчиться, того Іван не знатиме.
 - Усяк розумний по-своєму: один спершу, другий – потім.
 - Що голова, то розум.
 - Краще раз побачити, ніж сто разів почути.
 - Хто думає, той і розум має.
 - Хто що вміє, то так і діє.
 - Спочатку ази та буки, а потім підуть науки.

Література до теми 2

Практичне заняття 2

Тема 3. Форми, методи та засоби організації музично-педагогічного процесу у вищій школі

1. Здійсніть порівняльну характеристику видів лекцій, які проводяться у сучасному закладі вищої мистецької освіти. Визначте спільні та відмінні риси. Поясніть, у чому полягають їх дидактичні завдання?

2. Педагогічна задача.

Перед початком першої вступної лекції з дисципліни “Музична педагогіка вищої школи” студенти спеціалізації «Фортепіано» висловили скепсис і негативізм щодо необхідності її вивчення.

- 1) Які можливі причини такої ситуації?
- 2) Які аргументи на користь практичної значущості цієї науки Ви можете привести?
- 3) Як у майбутньому Ви побудуєте своє спілкування з цією групою?
- 4) Незабаром Ви розпочнете читати свій навчальний курс новому потоку студентів. Що Ви скажете їм на початку першої лекції? Відповідь аргументуйте.

Література до теми 3

Практичне заняття 3

Тема 4. Викладач та студент у колективному осягненні світу музично-педагогічних цінностей. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін

1. Розкрийте значення педагогічної професії для розвитку суспільства?
 2. У чому, на Ваш погляд, знаходить вияв професіоналізм викладача закладу вищої мистецької освіти?
 3. Обґрунтуйте необхідність інноваційної спрямованості педагогічної діяльності.
- ##### **4. Педагогічна задача.**

Перед початком вивчення спеціального курсу з фахової дисципліни завідувач кафедри представив студентам магістратури нового викладача як провідного фахівця, що активно займається науковими дослідженнями, має багато наукових публікацій і авторитет у науковій спільноті. Після кількох занять думки студентів стосовно викладання

спеціального курсу розділилися: одні почали висловлювати різке незадоволення, інші – були дещо лояльними, а ще інші – не виявили ніякого особистого ставлення.

- 1) Що могло вплинути на ставлення студентів до викладача?
- 2) Чому студенти можуть по-різному оцінювати діяльність викладача?
- 3) Від чого залежить авторитет науково-педагогічного працівника?

Література до теми 4

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II **МУЗИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

Практичне заняття 4

Тема 5. Музична психологія: етапи становлення. Психологічна характеристика особистості музиканта

1. Здійсніть характеристику наукових досягнень, що є визначальними у процесі становлення музичної психології як науки.
2. Визначте психологічні особливості індивідуального стилю музичної діяльності музиканта-виконавця та педагога.
3. Підготуйте інструментарій (тести опитувальники, анкети, творчі завдання) для діагностики та характеристики загальних і музичних здібностей учнів/студентів різного віку.

Література до теми 5

Практичне заняття 5

Тема 8. Музична психотерапія: дослідження і досвід

1. Дайте визначення понять «арт-терапія», «музична психотерапія», «музикотерапія».
2. Охарактеризуйте напрями та основні форми музикотерапії.
3. Підготуйте комплекс методів та вправ з різних напрямів арт-терапії, актуальних у рамках вирішення однієї педагогічної проблеми. Проаналізувати та дати коротку характеристику кожному методу роботи, вказати мету та прогнозований результат його застосування у роботі з учнями/студентами.

Література до теми 8

5. Контроль навчальних досягнень

1.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	5	5	6	6
Відвідування практичних занять	1	3	3	2	2
Робота на практичному занятті	10	3	30	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом		-	83	-	73
Максимальна кількість балів: - 156 балів					
Розрахунок коефіцієнта: $156 : 60 = 2,6$					

2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Змістовий модуль I. «Музична педагогіка вищої школи»

Тема 1. Сутність музичної педагогіки вищої школи та її основні категорії. Зміст музично-педагогічного процесу у вищій школі.

1. Дайте визначення поняття «музична педагогіка вищої школи» та її основних категорій.
2. Розкрийте взаємозалежність між неперервністю мистецької освіти та самовдосконаленням особистості майбутнього фахівця у галузі мистецької освіти.
3. Охарактеризуйте найважливіші компоненти музично-педагогічного процесу, що ведуть до професійного та особистісного формування та розвитку майбутніх викладачів.

Тема 2. Основні підходи та принципи музичної педагогіки вищої школи.

1. Дайте визначення поняття «принцип» у галузі музичної педагогіки вищої школи.
2. Наведіть приклади реалізації сучасних принципів музичної педагогіки в освітньому процесі закладів вищої мистецької освіти.

Тема 3. Форми, методи та засоби організації музично-педагогічного процесу у вищій школі

1. Опишіть структуру традиційної тематичної лекції. Від яких чинників залежить структура лекції?
2. Поясніть, у чому полягає зв'язок лекції, семінарських і лабораторно-практичних занять?

Тема 4. Викладач та студент у колективному осягненні світу музично-педагогічних цінностей. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін

1. Висловіть власну думку стосовно твердження «викладач та студент – колективний суб'єкт пізнання».
2. Дайте визначення поняття «педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін».
3. Охарактеризуйте складові професійної майстерності викладача мистецьких дисциплін.

Змістовий модуль II. «Музична психологія вищої школи»

Тема 5. Музична психологія: етапи становлення. Психологічна характеристика особистості музиканта

1. Проаналізуйте праці філософів Античності (Піфагор, Платон), Середньовіччя, XII-XIII століття (Кіхер, Маттерсон, Кванц) та визначте їх значення у розвитку музичної психології як науки. Праці Г. Гемгольца і початок наукового підходу до музичної психології. Особливості гештальтпсихології та її вплив на розвиток музичної психології (Е. Курт, Г. Ревеш, А. Веллек). Внесок Б. Теплова, Е. Назайкінського, В. Медушевського, Г. Тарасова та Л. Бочкарьова в розвиток музичної психології.

2. Охарактеризуйте напрями музичної психології (психологія музично-виконавської діяльності, психологія музично-творчої діяльності, психологія музичного навчання і виховання, музична психотерапія).

Тема 6. Індивідуально-психологічні особливості та пізнавальні процеси діяльності музиканта

1. Розкрийте структуру досвіду музичної діяльності (знання, способи діяльності і досвід їх здійснення, досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу).

2. Охарактеризуйте основні пізнавальні процеси в діяльності музиканта.

Тема 7. Психологія творчого процесу в музично-виконавському мистецтві.

1. Розкрийте психологічні особливості готовності до інструментально-виконавської діяльності та основні психологічні компоненти готовності до інструментально-виконавської діяльності: мотиваційно-вольовий, когнітивно-аналітичний, креативний, ціннісно-орієнтаційний, операційний.

2. Охарактеризуйте психологічні особливості творчості виконавця.

Тема 8. Музична психотерапія: дослідження і досвід

1. Перелічіть віхи розвитку музичної психотерапії.

2. Охарактеризуйте теоретичні принципи музично-раціональної психотерапії.

3. Поясніть таке явище як «терапевтичний ефект звуку».

Критерії оцінювання самостійної роботи	К-сть балів
Студент обґрунтовує і розкриває зміст всіх питань; точно і повно дає визначення термінів і понять; наводить приклади визначень понять різних науковців; аналізує та оцінює різноманітні явища у галузі музичної педагогіки і музичної психології вищої школи та їх взаємозв'язки. Студент виявляє здатність до самостійного пошуку та аналізу наукових джерел; уміння використовувати додаткові джерела і матеріали.	5
Студент розкриває зміст всіх питань, дає визначення термінів і понять, аналізує та оцінює різноманітні явища у галузі музичної педагогіки і музичної психології вищої школи та їх взаємозв'язки. Студент виявляє здатність до самостійного пошуку та аналізу наукових джерел; уміння використовувати додаткові джерела і матеріали.	4
Студент частково розкриває зміст питань, дає визначення термінів і понять; у процесі аналізу та оцінки різноманітних явищ у галузі музичної педагогіки і музичної психології вищої школи вимушений заручитися допомогою викладача.	3
Студент частково розкриває зміст питань, дає неточні визначення термінів і понять. Відповіді не структуровані логічно та носять репродуктивний характер.	0-2

4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Форма проведення модульного контролю – модульне письмове опитування. Максимальна кількість балів за одну роботу – 25.

Питання до модульного контролю (Змістовий модуль I):

1. Дайте визначення поняття «музична педагогіка вищої школи» та її основних категорій.
2. Розкрийте взаємозв'язок між лекціями, семінарськими, лабораторними та практичними заняттями.
3. Класифікуйте форми організації освітнього процесу у вищій школі залежно від мети.
4. Охарактеризуйте складові професійної майстерності викладача мистецьких дисциплін.

Питання до модульного контролю (Змістовий модуль II):

1. Проаналізуйте праці філософів Античності та визначте їх значення у розвитку музичної психології як науки.
2. Визначте роль самосвідомості для розвитку музиканта.
3. Розмежуйте поняття «арт-терапія», «музична психотерапія», «музикотерапія»
4. Розкрийте специфіку процесу сприймання музики та активізація зорових образів і уявлень.

Критерії оцінювання модульного контролю

21-25 балів - студент глибоко і обґрунтовано розкриває зміст всіх питань модульної контрольної роботи, точно і повно дає визначення термінів і понять, логічно аналізує та оцінює різноманітні явища у галузі музичної педагогіки і музичної психології вищої школи та їх взаємозв'язки. Виявляє самостійне, творче ставлення до педагогічних ідей, концептуальних положень, підходів та принципів, переконливо аргументує власну позицію. Студент виявляє сформовану здатність до пошуку та використання додаткових джерел і матеріалів; визначення малодосліджених аспектів у професійній галузі, які є актуальними для розвитку педагогічної та психологічної науки.

16-20 балів - студент обґрунтовує провідні теоретичні положення, класифікує педагогічні ідеї, проявляє власне ставлення до них. Виявляє здатність логічного викладу основних знань та використання засвоєних знань у процесі написання модульної контрольної роботи. Аргументує наведені твердження та висновки, застосовуючи засвоєний теоретичний матеріал. Студент виявляє здатність до пошуку та використання додаткових джерел і матеріалів; визначення малодосліджених аспектів у професійній галузі, які є актуальними для розвитку педагогічної та психологічної науки.

11-15 балів - студент частково відтворює зміст програмного матеріалу. Фрагментарно висвітлює теоретичні положення, класифікації, концептуальні ідеї, визначає сутність окремих термінів та понять. Нелогічно будує свою відповідь та недостатньо її обґрунтовує. Виявляє поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою, як результат – недостатньо глибоке засвоєння навчального матеріалу та недостатньо розкриті питання модульної контрольної роботи.

0-10 балів - Відповіді студента мають репродуктивний характер. Студент неефективно використовує знання у процесі написання модульної роботи; поверхово викладає програмний матеріал, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Нелогічно будує свою відповідь та недостатньо її обґрунтовує. Студент використовує додаткові джерела і матеріали, запропоновані викладачем; слабо розуміє методологію досліджень, має нечіткі уявлення про категоріальний апарат. Пізнавальна діяльність студента характеризується репродуктивним рівнем, неспроможністю самостійного пошуку.

5.2. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Вивчення курсу *"Музична педагогіка та музична психологія вищої школи"* закінчується екзаменом, який проводиться у вигляді письмої роботи (при очному навчанні) чи у вигляді тестового контролю (40 питань – по 1 балу за 1 правильну відповідь) за умов дистанційного навчання.

Максимальна кількість набраних балів становить 100.

5.3. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімальний можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів, то семестрові оцінки визначаються в установленому порядку в межах стобальної шкали, а підсумкова – як середня зважена оцінка.

Форми проміжного контролю визначаються кафедрою самостійно і чітко прописуються в робочій навчальній програмі.

Кількість балів, яку студент набрав під час вивчення дисципліни, оголошується на останньому практичному (семінарському, лабораторному) занятті.

Результати проміжного та підсумкового контролю знань зазначаються у відомості обліку успішності, а загальна підсумкова оцінка – в індивідуальному навчальному плані студента (ІНПС).

Семестровий контроль в Університеті здійснюється у формі, передбаченій навчальним планом.

6. Навчально-методична картка дисципліни «Музична педагогіка та музична психологія вищої школи»

Разом: 120 год., лекцій – 22 год, практичних – 10 год, модульний контроль – 8 год, самостійна робота – 50 год, екзамен – 30 год

Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II			
Назва модуля	«Музична педагогіка вищої школи»				«Музична психологія вищої школи»			
Кількість балів за модуль	83 балів				73 балів			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій (11 балів)	Сутність музичної педагогіки вищої школи та її основні категорії. Зміст музично-педагогічного процесу у вищій школі (1 б.)	Основні підходи та принципи музичної педагогіки вищої школи. (1 б.)	Форми, методи та засоби організації музично-педагогічного процесу у вищій школі. (1 б.)	Викладач та студент у колективному осягненні світу музично-педагогічних цінностей. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін (2 б.)	Музична психологія: етапи становлення. Психологічна характеристика особистості музиканта (1 б.)	Індивідуально-психологічні особливості та пізнавальні процеси діяльності музиканта (2 б.)	Психологія творчого процесу в музично-виконавському мистецтві (2 б.)	Музична психотерапія: дослідження і досвід (1 б.)
Практична робота (55 бали)		Практичне заняття № 1 (10+1 б.)	Практичне заняття № 2 (10+1 б.)	Практичне заняття № 3 (10+1 б.)	Практичне заняття № 4 (10+1 б.)			Практичне заняття № 5 (10+1 б.)
Самостійна робота (40 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)	(5 балів)
Модульний контроль (50 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			
Всього	Всього – 156 бали, 156 : 60 = 2,6 коефіцієнт – 2, 6							
Екзамен	40 балів							

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна література:

1. **Гладуш В. А.** Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
2. **Драганчук В.М.** Музична психологія і терапія: навч. посіб. для студ. спец «Музичне мистецтво». Східноєвроп. нац. унів. ім. Лесі Українки, 2016. – 230 с.
3. **Євстігнєєва Н.І.** Музичне мистецтво як засіб саморегуляції людини: історичний, філософський, музично-терапевтичний аспект. – Полтава: ПДПУ, 2004.- 30 с.
4. **Муха А.** Процес композиторської творчості. – К., 1979.
5. **Соломаха С. О.** Розвиток педагогічної майстерності викладачів музичного мистецтва та світової художньої культури : посібник / Світлана Олександрівна Соломаха. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 158 с. ISBN 978-966-189-249-0
6. **Туркот Т.І.** Педагогіка вищої школи: навч. посіб.: реком. МОН України для студентів магістратури вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. Херсон, 2011. – 608 с.
7. **Учитель мистецьких дисциплін у дискурсі педагогічної майстерності:** навчально-методичний посібник / І.А. Зязюн, Г.Г. Філіпчук, О.М. Отич та ін.; за наук. ред., передм. і післямова О.М. Отич. – Бердянськ : Бердянський державний педагогічний університет, 2013. – 340 с.
8. **Фіцула М. М.** Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Фіцула М. М. – К. : Академвидав, 2014. – 456 с.
9. **Черкасов В.Ф.** Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014. — 472 с.

Додаткова література:

1. **Дашак А.Ю.** Божественна природа звуку: навч. посіб. Львів: Світ, 2003.- 108 с.
2. **Євстігнєєва Н.І.** Поліфункціональність музичного мистецтва як детермінанта різнорівневого впливу на особистість. Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. – Вип. 89. – Чернівці: Рута, 2000. – С. 20 – 27. – Серія «Педагогіка та психологія».
3. **Кияновська Л. О.** Музична психологія, її роль і місце в музичній освіті України / Л. О. Кияновська // Музична освіта в Україні. Сучасний стан, проблеми розвитку : матеріали наук.-практ. конф. – К. : АМУ, 2001. – С. 153–157.
4. **Копытин А.И.** Диагностика в арт-терапии. Метод «Мандала». – М.,1991. – 80 с.
5. **Побережна Г.** Художній і сакральний аспекти музичного метра. К.: НАН України, ін.-т МФЕ ім.М.Т.Рильського, 2002.- с.88-82.
6. **Пясковський І.Б.** Феноменологія музичного мислення. Науковий вісник НМАУ ім.П.І.Чайковського. – К. видавн. НМАУ ім.П.І.Чайковського., 2000.- вип.7 (Музикознавство).- с.46-56.
7. **Роменець В.** Психологія творчості: монографія. –К.: Либідь, 2004. -288 с.
8. **Тарапата-Більченко Л.Г.** Філософія музики: навч. посіб. для студентів та магістрантів ф-ту мистецтв. Суми: Сум.ДПУ ім.А.С.Макаренка. 2004. – 76 с.